

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

СЕКЦІЯ 7. СУЧАСНІ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СИСТЕМІ

УДК 336.7

Буряк Анна Володимирівна,

к.е.н., доцент,

Навчально–науковий інститут бізнес–технологій «УАБС» Сумський

державний університет, м. Суми

Ласукова Анна Сергіївна,

к.е.н., ст. викладач,

Навчально–науковий інститут бізнес–технологій «УАБС» Сумський

державний університет, м. Суми

ВЕКТОРНО-АВТОРЕГРЕСІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ*

* Тези підготовлено в рамках виконання науково-дослідної роботи молодих науковців на тему «Економіко-математичне моделювання механізму відновлення суспільної довіри до фінансового сектору: запорука економічної безпеки України» (номер держ. реєстрації 0117U003924)

Огляд сучасних закордонних досліджень, присвячених проблемам формування інфляційних очікувань економічних агентів, дає змогу відмітити переважний фокус на дослідженні їх детермінант впливу в рамках трансмісійного механізму монетарної політики та режиму інфляційного таргетування, а останні роки – в рамках застосування нетрадиційних монетарних інструментів (unconventional monetary policy). Кінцева мета вивчення інфляційних очікувань є прогнозування інфляційної динаміки в країні та підвищення ефективності трансмісійного механізму монетарної політики. Щодо факторів впливу, то рівень процентних ставок, ВВП та безробіття

розглядаються майже у всіх роботах як основні драйвери інфляційних очікувань.

Найбільш поширеним методологічним підходом до моделювання інфляційних очікувань є векторна авторегресія (VAR), яка дозволяє дослідити вплив динаміки основних шоків на інфляційні очікування економічних агентів, використовуючи при цьому лагові значення ендогенних змінних. Використання лагових значень обумовлено вище підтвердженим фактом, що інфляційні очікування знаходяться під впливом інфляції попередніх періодів.

За результатами моделювання виявлено статистичну незначущість ряду індикаторів, зокрема зміну інфляційних очікувань через 1 квартал, інфляції через 1 та 3 квартали, реальної заробітної плати через 3 квартали, рівня безробіття через 1 квартал. Найбільш впливовим індикатором виявився зміна індексу реального ефективного обмінного курсу – збільшення на 1% індексу реального ефективного обмінного курсу гривні призводить до зменшення значення інфляційних очікувань через 1 квартал на 12,374 п. п.; через 2 квартали – на 46,015 п.п.; через 3 квартали – на 25,332 п.п. Результати демонструють, що зміцнення реального обмінного ефективного курсу гривні (тобто зміни обмінного курсу, відкоригованого на рівень інфляції в країнах – торговельних партнерах) створює передумови цінового оптимізму серед бізнесу. Вагомий вплив на цінові очікування має рівень безробіття в країні – зміна на 1% рівня безробіття в середньому зменшує через 2 квартали значення інфляційних очікувань на 6,160 п.п., а через 3 квартали – на 3,507 п.п. Вплив облікової ставки НБУ різниться на різних проміжках часу – зміна на 1% облікової ставки НБУ в середньому зменшує значення інфляційних очікувань на 0,923 п.п. через 1 квартал; збільшує на 0,846 п.п. – через 2 квартали; зменшує на 0,495 п.п. через 3 квартали. Аналогічно різноспрямований вплив чинить:

- 1) зміна реальної заробітної плати – зміна на 1% індексу реальної заробітної плати в середньому збільшує значення інфляційних очікувань на 0,369 п.п. через 1 квартал та зменшує на 0,778 п.п. через 2 квартали;

2) зміна інфляційних очікувань попередніх періодів – зміна на 1% в середньому зменшує значення інфляційних очікувань на 0.949 п.п. через 1 квартал та збільшує значення на 1,038 п.п. через 3 квартали.

Щодо впливу інфляції, то зміна на 1% індексу інфляції збільшує значення інфляційних очікувань на 1,047 п.п. через 2 квартали. Для кращого розуміння отриманих коефіцієнтів моделі та динаміки між змінними проаналізовано ортогональну функцію імпульсу-відклику (orthogonalized IRF). На динаміку інфляційних очікувань найбільше впливає індекс реальної заробітної плати та минулі значення інфляційних очікувань – при додаванні позитивного шоку в динаміку даних факторів (при збільшенні їх значення на одне стандартне відхилення). Найменший вплив на динаміку інфляційних очікувань завдає облікова ставка НБУ.

Відтак найбільшими шоками для цінових очікувань бізнесу слід вважати динаміку заробітної плати, яка формує безпосередньо внутрішній споживчий попит на товари/послуги бізнесу, та інфляційні очікування попередніх періодів – тобто вмикається механізм нераціонального прийняття рішень – «адаптивного навчання» – орієнтації на минулий досвід, а не на реальну динаміку показників.

Декомпозиція дисперсії помилок прогнозу (FEVD) вказує на частку варіації залежної змінної, поясненої кожною з незалежних змінних (тобто показує, яка з незалежних змінних "сильніша" в поясненні варіації залежної змінної у часі). Проведення декомпозиції засвідчило, що спочатку 100% дисперсії інфляційних очікувань пов'язано з попередніми потрясіннями в інфляційних очікуваннях. Дана тенденція зменшується приблизно до 20% за 3-4 квартали. Також спочатку коливання інфляційних очікувань незначним чином пояснюється шоками в зростанні індексу реальної заробітної плати, проте даний вплив збільшується до 45% за 3-4 квартали. Інші фактори не досить значно впливають на інфляційні очікування. Таким чином, можна зробити висновок, що з поміж досліджуваних факторів на інфляційні очікування бізнесу найбільше впливають минулі значення інфляційних очікувань та значення індексу реальної заробітної плати. Також, необхідно відмітити певну

невідповідність між IRF та FEVD для ефективного обмінного курсу. Причина даної відмінності може полягати у тому, що збільшення показника на 1-у одиницю для ефективного обмінного курсу є шоком, а на динаміку інших факторів це не завдає значного впливу.

УДК 336.71

Кузьменко Ольга Вітаїївна,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики

Сумський державний університет, м. Суми

Бойко Антон Олександрович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики

Сумський державний університет, м. Суми

Доценко Тетяна Віталіївна,

аспірант кафедри економічної кібернетики

Сумський державний університет, м. Суми

керуючий ТВБВ№10018/0172

Філії – Сумського обласного управління АТ «Ощадбанк»

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ЗАПОРУКА ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасна національна економіка функціонує в доволі несприятливих умовах, що здійснюють негативний вплив на її діяльність, а також пов'язані з постійними змінами зовнішнього та внутрішнього середовища, досить високим рівнем наявних загроз і певних фінансових ризиків. Саме тому, в теперішніх ринкових умовах господарювання гостро постає питання забезпеченням фінансово-економічної безпеки економіки країни. Для вирішення вищезазначеного питання у державі повинна діяти ефективна система забезпечення економічної безпеки, що містить певні взаємопов'язані складові